

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Want zo zegt de HEERE, de God Israëls: Het meel van de kruik zal niet verteerd worden, en de olie der fles zal niet ontbreken, tot op den dag, dat de HEERE regen op den aardbodem geven zal.

(1 Koningen 17:14)

Elia is door de Heere op een wonderlijke wijze bij de beek Krith verzorgd. Maar na verloop van ongeveer een jaar begon de beek uit te drogen. En op bevel van de Heere gaat de profeet naar Zarfath. Daar ziet hij een weduwe en Elia vraagt haar om eten en drinken. We zouden geneigd zijn om te denken: waar haalt Elia de moed vandaan om uitgerekend aan een weduwwoman om een stuk brood te vragen? Zij behoorde tot de armsten van het land, de mensen die het eerst gebrek hadden en die dan ook het eerst stierven!

Een moeilijke opdracht

En het is dan ook te begrijpen, dat deze vrouw in een jammerklacht uitbreekt. 'Man, ik heb niks meer. Een beetje meel nog, en een paar druppels olie. Dat is alles. En dan zullen we sterven'.

Maar Elia is hier niet van onder de indruk. Want Elia draagt een belofte van de Heere bij zich. 'Vrees niet. Maak voor mij eerst een koek en dan zul je zien dat het meel in de fles niet op is en dat er nog genoeg olie in de fles zit voor jou en je zoon'. En nu staat deze weduwe dus voor een keus. Ze kan van dat kleine beetje meel en die paar druppels olie wat eten voor haar en haar kind maken, dat opeten en dan gaan wachten op de dood. Of ze kan kiezen voor dat andere. Dat ze doet wat Elia zegt.

Voelt u het moeilijke van dit moment? Wat hier van haar gevraagd wordt, dat is niet minder dan dat ze gelooft. Ze moet haar vertrouwen stellen op het Woord van God, dat via deze profeet tot haar komt. En dat is het enige dat er tussen haar en de dood ligt. Zo was haar situatie immers? Nog één keer zouden ze samen wat eten. En dan zouden ze sterven.

Maar nu schuift God er wat tussenin! Zijn Woord.

14 Want zo zegt de HEERE, de God Israëls: Het meel van de kruik zal niet verteerd worden, en de olie der fles zal niet ontbreken, tot op den dag, dat de HEERE regen op den aardbodem geven zal.

Ziet u dat geloven een kwestie is van leven of dood? Geloven dat is geen kwestie van redeneren. Je zet een aantal dingen op een rijtje en dan maak je een beredeneerde keuze. Nee, nee! Het komt er nu echt op aan. Er is bij die vrouw slechts één maaltijd tussen haar en de dood.

De Schrift zegt het nog sterker. *Er is slechts één schrede tussen ons en de dood.* Is dat al eens werkelijkheid voor ons geworden? Voor die vrouw was dat een werkelijkheid. En dat is ook iets wat werkelijkheid wordt als de Heere met Zijn Geest in een mens gaat werken. Dan kun je kerngezond zijn. En dat je toch weet: ik moet sterven.

Maar nu heeft God iets tussen ons en het eeuwig verderf in geplaatst. Zijn Woord. Zijn belofte. Dat maakt het verschil. Eeuwig wel of eeuwig wee. En het geloof dat is een activiteit die daartussenin plaatsvindt. En wat is dan geloven? Dat is dat je jezelf met lichaam en ziel, voor tijd en voor eeuwigheid laat zakken en zinken op dat onfeilbare en waarachtige en betrouwbare Woord van God.

Een gelovige daad

En dan lezen we zo heel eenvoudig. *En zij ging heen, en deed naar het woord van Elia.* Ze nam dat kleine beetje meel en die weinige olie en maakte een kleine koek en gaf hem aan Elia. Terwijl ze zich aan het Woord van God vastklampte. En toen ze terug kwam, bevond ze dat de belofte waarachtig en betrouwbaar was. En het was vele dagen waar. En dat heeft ook weer betekenis voor het geestelijke leven. Dit namelijk, dat het geloof een belofte van de Heere nodig heeft om op te steunen. Zo was het ook bij die vrouw. Ze had de dood voor ogen. Maar nu schoof de Heere daar een belofte tussen. En die belofte maakte dat ze deed wat ze deed. Konden wij dat al? Steunen op het

Woord van God alleen? Want daar komt het nu op aan. De Bijbel staat vol met beloften. Maar ze moeten persoonlijk beleefd worden. *Ik heb geen lust in uw dood, maar daarin heb ik lust dat u zich bekeert en leeft.* De Heere zoekt ons met de beloften te lokken en te nodigen. Licht er zo'n belofte in uw leven? Heeft de Heere dat nu ook in jouw leven gedaan? Heeft u daar om leren vragen? *Zeg Gij tot mijn ziel; Ik ben uw heil alleen?* Genade leert dat vragen. Want je kunt zelf immers zomaar geen greep doen in dat Woord. En allerlei beloften naar je toe trekken. Dat gebeurt wel. En zo houden wat een mensen zich op de been. En die kunnen ook altijd geloven en die hebben ook altijd wel een belofte en die leven zo makkelijk. Maar Gods kinderen gaan leren dat het geloofsleven geen glijbaan is, maar een loopbaan, en een strijdtooneel. En daarom is het zo nodig dat de Heere door de bediening des Geestes spreekt. En dat Hij een belofte onder onze voeten schuift waarop we kunnen staan. En dat belovende spreken dat wordt door de Geest toegepast. Hij werkt het geloof. En dat kun je niet verklaren. Wanneer je dat mag doen: je aan de Heere en aan Zijn Woord overgeven. En alles uit handen mag geven. En dat je gaat ervaren dat de Heere is zoals Hij zegt dat Hij is. Dat wordt beleefd als een wonder. Dat zien we ook bij die arme tobber in Zarfath. Ze had de dood voor ogen. Maar ze geeft zich over aan de belofte van de levende God. Als een arm en ellendig mens. Ze moest alles uit handen geven. Maar ze kreeg er alles voor terug. *Wie is er onder ulieden, die den HEERE vreest, die naar de stem Zijns Knechts hoort? Als hij in de duisternissen wandelt, en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den Naam des HEEREN, en steune op zijn God.* Hij is waarachtig en betrouwbaar.

Elburg, M.A. Kempeneers

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie van ds. M.A. Kempeneers opgenomen over 1 Koningen 17:14. Ds. M.C. Tanis schrijft over Titus :3 en 4 'Paulus' houding.' Ds. P. Roos levert een bijdrage over verbondenheid. Ds. P. den Butter schrijft een vijfde artikel over koning Asa. 'Ds. J.M.J. Kieviet gaat verder met de behandeling van het Avondmaalsformulier en een column 'Een gesloten Bijbel.' Verder boekbesprekingen.

Zendingsdag Elburg

D.V. woensdag 22 juli 2009 in de Gereformeerde Kerk, Vrijheidsstraat 1 te Elburg. Aanvang ochtendbijeenkomst 10.30 uur. Sprekers: ds. M.A. Kempeneers en ds. L.W. van der Meij. Aanvang middagsamenkomst 14.00 uur. Sprekers: ds. K. Hoefnagel, dhr. A.B. den Breejen uit Werkendam (kindervertelling) en ds. W. Pieters uit Garderen. Er is kinderoppas aanwezig.

Ontmoetingsdag

D.V. Zaterdag 19 september op Urk in de Eben-Haëzerkerk. Thema: Schepping en herschepping. Sprekers: ds. P. van Zonneveld, ds. P. den Butter, ds. J.M.J. Kieviet en ds. P. Roos.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting

Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 10,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 8 dollar per jaar.

Advertenties € 0,34 (excl. btw) per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal in verband met de vakantietijd over drie

weken D.V. donderdag 30 juli verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 23 juli. AvH

Ambtelijke praktijk

PAULUS' HOUDING

Titus 1: 3 en 4

Roem in Gods getrouwheid

Wanneer Paulus nu leefde en de Heidelbergse Catechismus kende zou hij instemmen met wat de stervende Kohlbrugge zei tot zijn kinderen: de Heidelberger, de eenvoudige Heidelberger, houdt daaraan vast, kinderen! Paulus zou een band kennen aan het leerboek. In het boek wordt vertolkt, beleden, wat men heeft gevonden in en gedolven uit het Woord des Heeren. Vandaar dat het boek het schatboek wordt genoemd. Nu verouderd? Beslist niet. Het taalgebruik kan wat ouderwets overkomen of stroef. Maar de inhoud heeft een blijvende waarde. Zij geeft weer wat God de Heere in Zijn Woord geopenbaard heeft als vaste grond en rijkdom voor het geloofsleven. Paulus zou het onderstrepen. Wie nu geen vreemdeling is van de werking van de Heilige Geest graaft in het leerboek. Een predikant die zondag 1 kent wil graag in de leerdiensten de Catechismus behandelen, mede van betekenis voor het persoonlijk en ambtelijk leven. Wat nu Paulus schrijft in Titus 1:3 is vastgelegd in zondag 6 antw. 19. God de Heere heeft het evangelie, waarvan Jezus Christus de inhoud is, geopenbaard in het paradijs. Hij liet het verkondigen door Zijn dienaren. Het werd afgebeeld in de offeranden en ceremoniële handelingen. In dit alles maakte de belovende God Zich al meer kenbaar. Al rijker en heerlijker, zodat men ging uitzien en verwachten. De vervulling schittert in de komst van de Geborene in de kribbe van Bethlehem. Het mag onderstreept worden in de prediking dat Jezus Christus de Vervuller van Gods belofte is. Van 's Heeren beloften kunnen we zeggen: zo staat het in het Woord. Met overtuiging heeft Paulus aan de Korinthiërs geschreven. Zovele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons (2 Kor. 1:20). Bij het wonder Gods, het werk Gods in en door Jezus Christus en de verkondiging daarvan is Paulus betrokken. Paulus weet van de wilsdaad des Heeren.

Wilsdaad des Heeren

Als prediker heeft Paulus de taak, de opdracht om het Woord des heils in Christus door te geven. Paulus zegt: het is mij toebetrouwd (vs. 3). Paulus heeft

zichzelf daartoe niet gezet. Hij was niet zijn eigen zender. Paulus was een gezondene. Verschillende malen heeft hij dit in de aanhef van een brief gezegd. In die roeping, in de daad van de Heere blijkt verkiezing. Het willen van de Heere! De doorwerking daarvan heeft in Paulus' leven veel gedaan. Welk een geloofsijver heeft hij gekend. Steeds drong hem de liefde van Christus. We weten wat Paulus in het afscheidsuur gezegd heeft tot de ouderlingen te Efeze. Ik acht op geen ding, noch houde mijn leven dierbaar voor mij zelve opdat ik mijn loop met blijdschap mag volbrengen en de dienst welke ik van de Heere Jezus ontvangen heb om te betuigen het evangelie der genade Gods. (Hand. 20:24). We kunnen zeggen wat Paulus beleed voor de poort van Damascus: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal, heeft zijn leven beheerst. Het ging niet meer als voorheen om Paulus. Maar om de Heere, om Zijn dienst en om Zijn Koninkrijk. Ook nu zal die drang, die inzet er moeten zijn. Als het goed is zijn predikanten slaven in dienst van de Heere. Die dienst geeft ook vreugde. Wat in Psalm 119 staat blijft niet onbekend. 's Heeren dienaren leven bij, met en door die Psalm. Het is bijzonder het lied van predikanten.

Het doen van een dienaar

Naast roeping en ijver mag studie niet ontbreken. Er is eens gezegd: wie niet studeert is niet bekeerd. Nu studieweken nogal in zwang zijn, moet men weten wat men met die studieweken wil. Waarom en waartoe zijn ze. Paulus heeft in de juiste richting geschreven aan Timotheüs. Hij zegt: houd aan in het lezen, in het vermanen, in het leren totdat ik kom. Bedenk deze dingen, wees hierin bezig opdat uw toenemen openbaar zij in alles (1 Tim. 4:13 en 15). In het bevestigingsformulier wordt dit de bevestigingsdienaar voorgehouden. Ook al komt hij in zijn derde of meerdere gemeente. Twee pastores geven naar aanleiding van wat Paulus schreef onderwijzende woorden. Calvijn zegt: als Paulus het heeft over het onderrichten en aansporen daartoe, dan staat het lezen voorop. Want de bron van alle wijsheid is stellig de Schrift, waaruit de herders moeten putten al wat zij te voorschijn brengen bij de kudde. Matthew Henry schrijft: dienaren moeten dikwijls in overpeinzing zijn, overleggen wat en hoe zij spreken zullen. Zij moeten de grote zorg die

hun is toevertrouwd overwegen. Dat is de waarde van de onsterfelijke zielen en de rekenschap die zij eens moeten afleggen. Hun toenemen heeft betrekking op kennis en genade en zo zullen zij anderen tot zegen zijn. Paulus geeft nog door dat de opdrachtgever God onze Zaligmaker is. Door het gebruik van die naam benadrukt Paulus het heilswerk des Heeren, God de Vader is Zaligmaker omdat Hij door de dood van Zijn Zoon verlost heeft en dat Hij ons zou maken tot erfgenamen van het eeuwige leven (Calvijn). Paulus schrijft in de meervoudsvorm. Titus hoort erbij. De daad des Heeren in Paulus is ook geschied in Titus. Vandaar ook het treffende slot. Daarin blijkt de hartelijke verbinding. De eenheid in het geestelijk leven.

Treffend slot

Paulus noemt Titus zijn oprechte zoon. Titus is echt een kind van Paulus. Door de genade en zegen van de Heere is Pau-

lus' arbeid gebruikt. Titus is daardoor tot bekering, tot geloof gekomen. Titus werd ook van harte verbonden aan de dienst van de Heere. Als dienstknecht wilde hij in die dienst staan. Er was tussen Paulus en Titus een geestelijke band gegroeid. Het ware geloof leeft, woont en werkt in hun beider leven. Paulus is daarvan overtuigd. Die wetenschap is Titus tot sterkte en steun op zijn weg. Want strijd, aanvechting en verdenking blijven niet uit. Matthew Henry schrijft dit. Dit wordt nu door Paulus van Titus gezegd om hem te onderscheiden van huichelaars en valse leraren en om hem aan te bevelen bij de Cretenzen als zijnde een levend voorbeeld van de apostel zelf in geloof. In leven en Goddelijke leer. Welk een attest! Paulus onderstreept zijn woorden met de christelijke zegenbede. Een hartelijke wens! Er kan van de pastor Paulus veel geleerd worden.

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

VERBONDENHEID

Mijn aanvankelijke voornemen was om te gaan schrijven over "eenheid". Dat heeft dan te maken met de verdeeldheid van de kerken. Het lijkt me bij nader inzien echter beter aandacht te geven aan de zaak van de "verbondenheid". Verbondenheid kan er zijn, zonder dat er feitelijke eenheid bestaat. De kerkelijke gebrokenheid is door niemand ongedaan te maken, maar er kan desondanks verbondenheid gevoeld worden met allen, in welke kerken dan ook, die hetzelfde evangelie liefhebben.

De Synode van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland nam een besluit om nader en verder te spreken met de Synodaal Geref. Gemeenten. Ruim een halve eeuw geleden kwam er een scheuring, waaraan de namen verbonden zijn van ds. R. Kok en Dr. Steenblok. De breuk was diep en schijnbaar onherstelbaar. Wie zich verdiept in de strijd van toen, verbaast zich over de steeds fijner wordende mazen van het net, waardoor men trachtte elke zweem van ketterij uit te sluiten. Dat gaat meestal zo in een conflict. In grote lijnen bestaat er overeenkomst, maar in details gaan de wegen uiteen en deze kleine nuances gaan alles bepalen. We zullen daar allemaal, ook in andere verbanden, voor moeten oppassen. Het richt grote schade aan. Nu kan niemand beweren dat het conflict toen nergens over ging. Er was wel degelijk een verschil in visie, met grote consequenties voor de prediking. Als jongen heb ik vele malen de diensten in de kerk aan het Goudse Stationsplein bijgewoond, waar toen dr. Steenblok preekte. Zodoende weet ik er iets van. Het lijkt me heel dienstig als het nageslacht de gang van zaken destijds be-

studeert om te weten welke oorzaken geleid hebben tot de scheuring. Ds. Golverdingen en Ds. C. Harinck hebben zich ermee bezig gehouden. Er komen dan soms opmerkelijke resultaten boven water. Deze hebben mede geleid tot het gebaar van de Geref. Gemeenten in Nederland. De Geref. Gemeenten (Syn) hadden al eerder de broederhand uitgestoken.

Het is te hopen voor de beide kerken, dat men elkaar mag vinden. Zover is het nog niet, maar ontegenzeggelijk kijkt een volgende generatie anders aan tegen de handelingen van het voorgeslacht. De kruitdamp moet eerst optrekken om te zien wat er feitelijk gebeurd is.

De weg naar eenheid voor de verschillende kerken van Nederland zal een lange weg zijn. Maar misschien zou ik een pleidooi mogen voeren voor verbondenheid tussen die kerken onderling; voor die kerken namelijk die zich werkelijk gebonden weten aan de gezonde en zuivere leer der waarheid.

Ik werd mede op die gedachte gebracht door een gesprek met een collega uit een ander kerkverband. Hij herkende zich en zijn kerkelijke situatie in de schetsen die

ik zo nu en dan geef van de kerkelijke moeiten. Het ging vooral over het verschijnsel van de verontrusting.

Elk kerkverband heeft ermee te maken. Er zijn alom mensen die zien dat er een verkeerde ontwikkeling op gang gekomen is. Wat is er aan de hand? Overal kunt u mensen horen klagen over de prediking die steeds oppervlakkiger wordt; daarmee gepaard en daardoor bepaald is er sprake van allerlei experimenten in de liturgie en ook in de levensstijl, waardoor mensen zich niet meer op hun plaats voelen in hun kerk. Deze broeder sprak er toen over dat we elkaar over de kerkmuren heen steeds dringender nodig hebben; ook dat we aan dat besef meer gestalte moeten geven.

Het streven naar eenheid tussen de verschillende kerken is een goede zaak, maar misschien zou het goed zijn als we zouden beginnen met iets, wat dichterbij ligt. We kennen het allemaal, het gevoel van herkenning en verbondenheid in mensen uit andere kerken.

Verbodenheid kan in verschillende mate voorkomen. Binnen onze eigen kerken is heel veel dat onderlinge verschillen onderstreept. Het is er nu eenmaal en wat is er aan te doen? Toch voelen we ons als leden van onze kerken ook weer breed verbonden met anderen in onze kerk, ook al leeft men in een heel andere hoek van die kerk. Dat is een kerkelijke verbondenheid, die er ongetwijfeld bestaat. Dat wordt gevoeld op vergaderingen van de classis, waar soms heel sterke tegenstellingen leven. Het wordt ook beleefd als het gaat om zaken van opleiding en zending; zeker lang niet altijd en er leeft zelfs fors onbehagen over allerlei zaken, maar we zijn toch broeders van hetzelfde huis. Anderen verbazen zich er over dat onze kerken nog bij elkaar kunnen blijven; daarin zien we iets van kerkelijke verbondenheid. Deze verbondenheid kan positief werken: het maakt ons scherp om de zaken van leer en leven goed te onderscheiden en af te bakenen.

Er is ook een geestelijke verbondenheid. Dat is iets anders. Natuurlijk kan dat beleefd worden allereerst in de eigen kerk, zoals bijvoorbeeld op de "Panddagen", maar er bestaat ook dwars door alle kerken heen een zekere betrokkenheid. Daarvoor gebruiken we vaak de term "Gereformeerde Gezindte". Als we er iets aan veranderen, krijgen we Gereformeerde gezindheid. Deze gezindheid bestaat in meerdere kerken. Een klein stapje verder is dan de onrust die er bestaat over de toestand van de kerk in onze tijd. Ik merk door de jaren heen dat die verontrusting toeneemt. Dat heeft alles te maken met het proces van afbraak en verval. In het geloofsleven zijn

de werkingen van Gods Geest minder waarneembaar en dat blijkt in allerlei kerkelijke en persoonlijke moeiten. Gebrek aan de bediening van Gods Geest, zodat daardoor de menselijke factoren al maar meer nadruk krijgen. Werkt de Geest des Heeren niet in de kerken, dan blijft een groep mensen over en deze is zeker niet beter en rustiger dan de PvdA of de PVV. Zonder God zijn we als kerken aan de wereld en de geest der wereld overgeleverd. Laatst zei iemand tegen me: de duivel is druk bezig in kerkelijk Nederland, wetend dat hij nog weinig tijd heeft. Ook Gods Woord zegt het zo. Maar het is waar: naast gebrek aan Geestelijke beleving is er ook het woeden van de satan tegen de kerk, een toenemende demonische invloed. Dit alles brengt Gods volk in onrust. Niet alleen omdat ze allerlei dingen bij anderen om zich heen waarnemen, maar omdat ze hetzelfde ook in zichzelf waarnemen. Zij gevoelen zich mede verantwoordelijk voor wat er elders gebeurt. En het diepste motief is dan uiteindelijk de welstand van Sion, het Koninkrijk van God, waaraan Zijn eer verbonden is. Dat is het juiste motief.

En zo zijn er dan in allerlei kerken mensen die zuchten onder de nood van de kerk. Behoort u ook tot hen? Dat is niet vanzelfsprekend omdat we bijvoorbeeld ons blad lezen, want daar is veel meer voor nodig. De Heere moet ons ook persoonlijk die nood op het hart binden. De nood moet worden opgelegd, van boven. Dat zijn degenen die zuchten onder de gruwelen van Jeruzalem en de Heere kent hen en tekent hen. Die nood en de liefde tot Gods zaak verbindt hen allen. En zo bedoel ik dan dat besef van verbondenheid en daarom wilde ik daar uw aandacht eens voor vragen. Vindt u nu ook echt dat het niet goed gaat in kerkelijk Nederland? Ik hoor het steeds meer mensen zeggen. Het kan ook zijn dat u de gang van zaken gelaten accepteert. We hebben daarvoor ook wel onze argumenten: je moet niet altijd zeuren en er zijn ook best wel goede dingen. Zo praatten de mensen vlak voor de ballingschap ook; daardoor keken ze niet echt op de klok van de tekenen der tijden. Het gaat er echt om dat we die overtuiging hebben, de innerlijke overtuiging, door God ons opgelegd, dat we die laatste dagen beleven. Dat mogen we dan niet glad strijken met een cliché. Wij moeten waakzaam zijn op Sions muren. Ezra was ooit de eerste die in zijn eentje het verval waarnam en hij zat verbaasd neder tot het avondoffer. En daardoor kwamen anderen tot hem. Is er een weg om nader vorm te geven aan die echte verbondenheid binnen de Gereformeerde gezindheid? In het on-

derwijs en in allerlei maatschappelijke organisaties heeft dat proces zich ook voltrokken, al lang geleden. Er kwamen allerlei eigen organisaties. De refo's vonden elkaar. Zouden er kerkelijk ook zulke organisaties kunnen ontstaan, die houvast bieden in onzekere tijden? Nu we zien dat diverse Reformatorische grootheden ook al weer een tijd van verval en afbraak beleven, zal er weinig verwacht kunnen worden van weer opnieuw allerlei nieuwe en verse oprichtingen. Zolang de Heere geen signalen geeft, moeten we blijven waar we zijn. Geen nieuwe breuken, maar wellicht wel een gezamenlijke verbondenheid, die op de een of andere manier natuurlijk gestalte moet krijgen. Dwars door alle kerken heen. We horen op andere terreinen wel eens van een platform, een ruimte waar mensen met verbindende beginselen elkaar ontmoeten. Je weet dan tenminste dat die anderen er ook zijn. Geen georganiseerde stichtingen, maar meer een informeel elkaar zoeken rond de nood der tijden. En zeker kan zich dat manifesteren in bijeenkomsten en ontmoetingen van allerlei aard. De invulling daarvan kan zo maar niet gegeven worden, maar het besef zou onder ons moeten gaan groeien. Het leeft onder Vrijgemaakte kerken en zelfs ook in de vanouds zich noemende Gereformeerde kerken en zeker ook in de PKN van nu. Het leeft het sterkst in die kerken waar het verval het ergst is. Daar vindt u relatief gezien de sterkste verontrusting, daar vormt een krachtige overtuiging zich dat we in de bressen moeten staan.

Bijbelstudie

ASA - 5

2 Kronieken 16

Tot nog toe hebben we uitsluitend mooie en goede dingen van koning Asa vernomen. Zijn vertrouwen op de Heere, zijn ijver voor het herstel van de dienst des Heeren; zijn inspanningen om het volk van Juda in de rechte weg te leiden. Alles zeer prijzenswaardig. Is het zo ook gebleven? Kan de bijbelschrijver ons vertellen dat Asa tot aan het einde van zijn leven in deze wegen heeft volhard?

Actie van Baësa

We lezen verder in de geschiedenissen van deze koning en komen dan bij een gedeelte dat handelt over de buitenlandse politiek. Het gaat over de verhouding met het rijk van Israël. Die verhouding is niet zo vriendschappelijk. Tijdens de regering van Asa's vader Abia was er al eens een oorlog tussen die twee rijken uitgevochten en Abia heeft

Dat lijkt misschien vreemd, maar het is zo. De sterkste verontrusting vinden we momenteel niet in die kerken die rechts gepositioneerd staan.

Ik zou initiatieven willen aanmoedigen op plaatselijk niveau. Daar moet deze gezindheid groeien. Daar is de praktijk. En natuurlijk met een scheut Independentisme, maar niet te veel. Er kan plaatselijk heel veel gedaan worden. Zulke initiatieven zijn al voorzichtig hier en daar opgestart. Moge de Heere daaraan Zijn zegen verbinden.

P.S.

U hebt kunnen lezen over de conferentie over Arminius. Ik sluit me aan bij hen die daarover positief hebben gesproken. De rector, Prof. Selderhuis, heeft tijdens de bijeenkomst woorden van begrip uitgesproken naar degenen die bezwaard waren over de gang van zaken; ik vond zijn woorden in het RD-verslag nog duidelijker. Daar zijn we blij mee. Prof. Baars heeft in zijn lezing de bezwaren verwoord en dat gaf ook een gevoel van herkenning.

Er zijn vragen van fundamentele aard overgebleven. Daarover moeten en mogen we van alle kanten met elkaar nadenken. Vragen die ook u aangaan: Wat is Gereformeerd en wat is Arminiaans? Wat is dwaling en wat waarheid? Hoe word ik behouden en hoe komt God aan Zijn eer? Belangrijke vragen, die de Heere alleen kan oplossen.

P. Roos

toen bepaalde gedeelten van Israël veroverd. Jerobeam was toen de koning in het noordelijke rijk. Daarna is er wel een periode van rust gekomen, maar ondergronds broedde er toch wat. Baësa, die nu koning in Israël is, zint op revanche. Hij wil de stukken land die hij is kwijt geraakt, terug hebben. En dan wordt het sluimerende conflict in één keer acuut. Baësa ziet zijn kans schoon en hij doet een inval in Juda. Daar is Asa niet op berekend, met als gevolg dat hij aanvallend weinig tegenstand biedt. Baësa kan daardoor een heel stuk het rijk van Juda binnendringen, tot halverwege tussen Bethel en Jeruzalem. Daar ligt Rama en het is Baësa met name om deze plaats te doen.

Hij heeft zich er namelijk al lange tijd aan geërgerd, dat er geregeld mensen uit zijn rijk naar het Zuiden trekken om daar deel te nemen aan de godsdienstige activiteiten. Dat was al zo tijdens de regering van Jerobeam en dat had zich

kort geleden ook nog weer voorgedaan toen Asa het verbond met de Heere heeft laten vernieuwen in die plechtige volksvergadering in Jeruzalem. Daar zijn toen ook onderdanen van Baësa bij geweest.

Baësa vindt dat dit maar eens afgelopen moet zijn. Daartoe wil hij deze stad Rama stevig in handen hebben en er een versterkte grensplaats van maken. Op die manier hoopt hij verdere migratie naar het Zuiden te kunnen voorkomen. Asa heeft echter goed begrepen dat, als Baësa deze plannen zal kunnen uitvoeren, Juda geheel geïsoleerd zal zijn. Als het een beetje tegenzin is Juda straks helemaal ingesloten door volken die vijandig zijn. Die gedachte maakt Asa toch wel benauwd. Maar wat kan hij ertegen doen? Hij is tegen Baësa niet opgewassen. Vooral niet omdat er intussen een verbond tot stand gekomen is tussen Israël en Syrië, waardoor Baësa in geval van nood op steun van de Syriërs kan rekenen. Wat moet Asa doen?

Op godsdienstig gebied heeft hij krachtig leiding gegeven aan zijn volk. Ziet hij kans om ook inzake de buitenlandse politiek die nu zijn aandacht vraagt de juiste beslissingen te nemen?

Asa's reactie

Asa weet wat hij doen zal. Hij heeft een grote buit behaald in de strijd met de Moren. Daardoor beschikt hij over genoeg financiële middelen om met de koning van Syrië te gaan onderhandelen. Stel dat deze zover te krijgen is, dat hij zijn verbond met Israël verbreekt en dat hij in plaats van dat verbond connecties wil aangaan met Juda. Dan slaat Asa twee vliegen in één klap. Voor Baësa hoeft hij niet meer te vrezen en bovendien krijgt hij steun van de Syriërs. En de middelen om dit te bereiken heeft hij. Dus, wat let hem? Natuurlijk, deze weg moet hij gaan. Wie weet of het niet met het oog hierop was dat de Heere hem die grote overwinning op de Moren gaf met die rijke buit?

Het wordt niet vermeld of Asa deze plannen heeft besproken met zijn adviseurs of dat hij helemaal op eigen initiatief gehandeld heeft. Het laatste lijkt het geval te zijn. We lezen ook nergens of Asa in deze zaak de Heere geraadpleegd heeft of dat hij dit keer buiten de Heere om plannen gemaakt heeft. Dat laatste lijkt het geval te zijn. Maar niettemin, als Asa onderhandelingen met de Syriërs aanknoopt heeft het er direct al alle schijn van dat hij de juiste stappen heeft gezet. De Syrische koning gaat op de suggesties van Asa in. Het zilver en goud dat deze aan te bieden heeft is aantrekkelijk genoeg. Hij stemt daarom toe. En om te bewijzen dat hij het meent gaat Benhadad onmiddellijk tot actie over. Hij legt

beslag op een aantal steden in het Noorden van het rijk van Israël en zodoende dwingt hij Baësa om zijn leger naar het Noorden te laten optrekken. Zo komt er tevens een eind aan de activiteiten in het Zuiden en wordt zelfs de bouw en versterking van Rama gestaakt.

Asa is uit de brand. De dreiging van de kant van Baësa bestaat niet meer. Diens plannen zijn mislukt en wat Asa zich had voorgesteld is gelukt. Dankbaar mag hij zijn voor deze afloop die ook nog vrijwel zonder bloedvergieten mocht bereikt worden. Ja, zijn politiek is een verstandige geweest. God heeft er kennelijk ook nog Zijn zegen over willen geven. Ja, dat laatste heeft Asa zich misschien ook nog wel wijs proberen te maken. De uitkomst bewijst het immers?

De afloop is nog in een ander opzicht gunstig. Baësa had voor de bouw en de versterking van Rama ook al het nodige materiaal bijeen laten brengen. Hout en stenen zijn daar in overvloed voorhanden. Welnu, dat kan Asa mooi gebruiken. Niet voor de bouw van Rama, maar voor die van twee steden in de buurt, Geba en Mizpa. Tussen die twee steden ligt Rama straks als het ware ingeklemd.

Om dit werk te realiseren roept Asa alle beschikbare krachten op en zo kan dit werk in korte tijd gebeuren. Eind goed, al goed. Ja, Asa heeft bewijs geleverd dat hij ook op het terrein van de buitenlandse politiek de juiste beslissingen weet te nemen. Hij kan tevreden zijn en zijn volk kan ook tevreden zijn.

Wat God ervan vindt

Asa krijgt bezoek. Van een profeet des Heeren. We weten dat dit al wel eerder gebeurd was. Van zulk bezoek heeft Asa niet te schrikken. Toen een vorige keer, na de overwinning op de Moren, Azaria kwam met een woord van de Heere was de boodschap voor Asa gunstig. Hoe is dat nu, nu de ziener Hanani naar Asa komt?

Hanani is de vader van Jehu en deze Jehu had in opdracht van de Heere ook al eens een bezoek aan een koning moeten brengen (1 Kon. 16:1). Trouwens, we zullen Hanani ook nog een paar keer vaker tegenkomen in de geschiedenissen van Asa's zoon Josafat (2 Kron. 19:2; 20:34). Nee, een gunstige boodschap heeft Hanani niet. Hij kan Asa niet vertellen dat de Heere zijn beleid goedkeurt. Asa mag daar dan zo zijn eigen gedachten over hebben, maar Gods gedachten zijn anders. En vooral ook: hoger. Nee, wat Asa nu gedaan heeft mag naar menselijke maatstaven gemeten succesrijk zijn geweest, maar de Heere voelt Zich erdoor gekrenkt.

Geen wonder! God was door Asa niet gekend in deze zaken. Van een vertrouwen

Een gesloten bijbel

Ik had het nog nooit meegemaakt. Maar toen het gebeurde, was het een moment om je tanden even op elkaar te zetten. En diep te ademen. Hoe aangrijpend: de statenbijbel op de kansel wordt gesloten. En even later vandaar verwijderd... Wat een moment. U begrijpt: dat was vorige week woensdagavond in het kerkgebouw van Rotterdam-West. De fraaie kerk aan de Coloniastraat was die avond flink gevuld. Een veelvoud van wat er de laatste jaren 's zondags zat. Thuisgekomen heb ik een paar oude jaarboekjes uit de kast getrokken en opengeslagen bij *Rotterdam-West. 1952* (900 leden & doopleden) ds. W.F. Laman; scriba M. den Butter. **1962** (731) vacant; scriba idem. **1972** (486) vacant; scriba A. Bergsma. **1982** (257) vacant; scriba M. den Butter. Het zijn maar enkele namen en getallen. Uit diezelfde periode zouden nog de namen van de di. H.C. van der Ent en H. van Leeuwen genoemd kunnen worden. En uit nog vroeger periode die van ds. K. Groen, de schrijver van de prekenbundels over *Zions wandelwegen*. Geslachten gingen, geslachten kwamen. Dominees, ambtsdragers, 'gewone' gemeenteleden. Maar wat belangrijker is: de Heere was er. En Zijn genade was er. In de bediening van het Woord. In de betoning van Zijn Geest. De muren en de kansel en niet het minst de kanselbijbel zouden er verslag van kunnen doen. Ik heb het op bewogen wijze horen vertellen. En ik geloof het. Want de 'sprekende' getuigen daarvan zijn er nog.

En nu is er het einde van West. Op deze bewogen avond werd de bijbel gesloten en werden de broeders ouderlingen en diakenen van hun ambt ontheven. Voordat het zover was, bediende ds. W. van Sorge, de laatste eigen dienaar van de gemeente, het Woord. Over het gras en de bloem die vergaan: de vergankelijkheid alhier. Ook over het Woord van de Heere dat blijft in der eeuwigheid. Het was een prediking die indruk maakte. Ze reikte troost en opbeuring aan. Gegronde troost, zekere. Toch raakte ikzelf de beklemming niet kwijt. Het was voelbaar en zichtbaar deze avond: de vrees dat het licht van het Evangelie in ons Avondland gaat doven. Concreter: in de kerken van Nederland. Nog concreter: in onze eigen CGK, met alle misère. Reden voor het dringende gebed van Amos – deze week verwoord door een collega: "Heere HEERE! vergeef toch. Wie zou er van Jakob blijven staan; want hij is klein!"

J.M.J. Kieviet

op de Heere was geen sprake. Wat Asa gedaan heeft is vlees tot zijn arm stellen. Hij heeft gesteund op zichzelf; op zijn eigen inzichten; op zijn diplomatie; op de koning en het leger van Syrië. Maar niet op de Heere. Hoe anders was het toen hij in het nauw gedreven was toen de Moren tegen Juda waren opgetrokken. Toen vluchtte Asa tot de Heere en daar-in gaf hij zijn volk het juiste voorbeeld. En toen hij al zijn vertrouwen op de Heere stelde, heeft de Heere hem toen teleurgesteld? Nee, Hij gaf die grote verlossing en Asa mocht de vijanden vernietigend verslaan. En nu? Ja, nu heeft hij zich wel van Baësa ontdaan, maar voor hoe lang? Bovendien zijn de Syriërs hem nu ontkomen. Als hij echt alleen op God vertrouwd had, dan had de Heere hem in staat gesteld om niet alleen Baësa te verslaan, maar bovendien ook nog de Syriërs. Want de Heere was gereed om te helpen. Met dat doel voor ogen kijkt Hij toch steeds rond in deze wereld om te zien of er ergens mensen zijn aan wie Hij hulp kan bieden en die Hem daarom vragen. Asa moet goed weten wat hij nu in feite gedaan heeft. Hij is er de oorzaak van dat een deel van de erfenis van Israël in handen van de vijand gevallen is. Hij heeft een strijd met de Syriërs ontkend die jaren lang zal duren. En dat alles heeft hij betaald met geld uit de tempel! Er is maar één conclusie mogelijk en die trekt Hanani dan ook. Gij hebt hierin zottelijk gedaan. Zot, dwaas, zondig, God-onterend. En dat wordt dan gezegd van het gedrag van een man van wie zoveel mooie dingen in de Bijbel vermeld staan. Had u dat gedacht? Dat het zo kon aflopen met iemand die toch oprecht de Heere mocht dienen en vrezen? Kan dit dan met genade gepaard gaan? Nee, eigenlijk niet. En toch gebeurt het. Een mens kan genade bezitten en toch nog zondigen. Wanneer gebeurt dat? Als we niet in de vreze des Heeren zijn. Want dat is juist het kwaad haten en ontvluchten. Dat is dicht bij de Heere schuilen en niets durven doen zonder de Heere. Maar als de vreze des Heeren taant dan kan een mens best nog voor zichzelf de indruk hebben dat hij vroom en gelovig is en misschien ook nog wel trots zijn op bepaalde dingen die hij voor de Heere doet, maar intussen is zijn hart meer van zichzelf dan van God vervuld. En dan is het nog niet eens zo gemakkelijk om zo iemand weer op de juiste plaats te brengen. Dat blijkt ook bij Asa. Het wordt namelijk nog een beetje erger.

Nog verder uit de koers

Wat zou het mooi zijn geweest als Asa door de knieën was gegaan en erkend had voor Gods aangezicht: Ik heb gezondigd. Dat was natuurlijk ook het doel dat de Heere ermee had toen Hij

Hanani naar hem toezond. Asa moet tot bekering komen. Asa moet weer in het rechte pad worden gebracht. Dat is altijd Gods bedoeling als Hij ons scherp Zijn wet laat preken en ons de zonde aanwijst. Laat het pijnlijk zijn, maar het doel dat God ermee heeft is niet minder dan ons heil. Maar bereikt Hij dat doel ook? Helaas, dat gebeurt bij Asa niet. Althans, nu niet. Het tegendeel gebeurt. Asa verdraagt dit woord van Hanani niet. Hij wordt boos. Zo boos, dat hij de profeet laat arresteren en opsluiten. In het gevangenhuis, zegt de tekst. Letterlijk: in de stokken. Hanani wordt krom gesloten en moet in een onnatuurlijke lichaamshouding zijn dagen doorbrengen. Een voortdurende marteling moet hij ondergaan. Daarbij laat Asa het ook nog niet. Er zijn er blijkbaar onder het volk die laten merken dat ze dit gedrag van de koning afkeuren en dat ze het helemaal met Hanani eens zijn. Als Asa dat merkt neemt hij ook tegen die mensen maatregelen. Hij 'onderdrukt' hen. Dat ziet op mishandeling. Letterlijk: hij 'knakt' hen.

En we vragen ontsteld: Hoe kan dit? Is het Asa naar het hoofd gestegen? Dit is toch niet normaal voor een kind van God? Of is Asa misschien helemaal geen kind van God? Heeft hij alle jaren door net gedaan alsof hij er een is, maar was het nooit echt?

Maar zou dan het getuigenis dat we meer dan eens in Gods Woord gelezen hebben, ook niet waar zijn? Of is hier mogelijk iets anders aan de hand? Het gebeurt wel eens dat bepaalde functies in een mens bij het ouder worden wegvallen en dat bepaalde remmende factoren niet meer aanwezig zijn. Kan dat ook niet bij een kind van God? Wij ge-

ven aan dergelijke ziekten namen, maar die kende de bijbelschrijver nog niet. We zullen het oordeel aan de Heere overlaten. Maar wel bedenken dat de toorn uit het vlees is en dat de toorn des mans Gods gerechtigheid niet werkt (Jac. 1:20). Wat is het nodig om gedurig bewaard te worden. Een mens, ook een kind Gods, is tot hinken en zinken ieder ogenblik gereed.

Het kan zo heel anders gaan dan we hadden gedacht. Ook in het levenseinde. Asa is oud. Hij krijgt verschijnselen die met het ouder worden samenhangen. Problemen met zijn voeten. Problemen die ook steeds erger werden. Rheumatiek? Suikerziekte? Neuropathie? Wie zal het zeggen? Hij laat de dokters komen. Een mens moet toch de middelen gebruiken, nietwaar? Ja, de middelen gebruiken. Maar niet op die middelen steunen. En er dan de Heere buiten houden. En ook in dat kwaad verviel Asa. Misschien dan toch ook nog andere uitvalsverschijnselen, die met het ouder worden samenhangen? Alweer, wie zal het zeggen?

Tenslotte sterft hij. Nee, zijn volk ziet niet uit de hoogte op hem neer. Hij krijgt groot eerbetoon, ook na zijn dood. In de stad Davids wordt hij begraven. Daar hoort hij ook. En wat is er achter het gordijn van de dood is gebeurd? Dat weet God. Hij kent degenen die de Zijnen zijn, ook als zij Hem in het einde van hun leven niet meer lijken te kennen.

Het slot van Asa's geschiedenis leidt tot verootmoediging. Bewaar mij toch, o alvermogen God! Houd mijn gemoed voor U bereid, opdat het blij Uw komst verbeidt, daar 't in een stil vertrouwen leeft dat Gij ons onze schuld vergeeft.

P. den Butter

De praktijk der godzaligheid

Het avondmaalsformulier [16]

"Ten andere onderzoekte een iegelijk zijn hart of hij ook deze gewisse belofte van God gelooft, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus vergeven zijn..."

Aldus het tweede 'stuk' van de waarachtige zelfbeproeving volgens ons avondmaalsformulier. Onze vaders achtten dit zelfonderzoek onmisbaar met het oog op het gebruik van het sacrament. Allereerst hebben ze erop gewezen dat het nodig is dat een ieder zich voor de Heere verootmoedigt in de weg van de overdenking van "zijn zonden en vervloeking." Maar niet minder onmisbaar is volgens hen de wetenschap van de vergeving der zonden. Het is mede met het oog op dit tweede punt, dat ze na-

drukkelijk schreven: "... vóór alle dingen van node..." Wie dus begeert op godvruchtige en troostvolle wijze aan het sacrament van het Heilig Avondmaal deel te nemen, beproeve zijn of haar hart of aldaar het geloof in Gods genadige belofte van de zondenvergeving aanwezig is. Niet slechts de erkenning dat de Heere bereid is om zonden te vergeven – in het algemeen, bij een ander. Maar veel persoonlijker nog: dat ikzelf zo'n gezegend voorwerp van de vergevende ontferming van God in Christus ben. Dát is nodig. Het formulier scherpt het zelfs nog aan: "... en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigen toegerekend en geschonken is, ja zo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had." In het vorige artikel stonden we er bij stil.

De opstellers van het formulier spraken hierin geen andere taal dan onze belijdenis doet. Bijvoorbeeld de Heidelbergse Catechismus. In zondag 30 lezen we immers als antwoord op de vraag voor wie het Avondmaal des Heeren is ingesteld: *"Voor degenen die (...) vertrouwen dat deze (namelijk hun zonden) hun om Christus' wil vergeven zijn..."* Ik las onlangs nog de verklaring van Jeremias Bastingius (1594), ooit predikant te Dordrecht. Hij legt deze zinsnede als volgt uit: *"Wie dit gheloof heeft, die heeft ooc Christum, ende mede sekerlic d' eeuwige leven door Hem. Ende daerom mogen, ende behooren de selve, als alreede recht, ende den tittel hebbende (so men het noemt) tot den Conincricke der Hemelen (daer van sy erfgenamen zijn) weerdichlick ter tafelen des Heeren gaen, om door 't gebruyc des H. Avontmaels, voorder in den selven geloove versekert, ende versegelt te werden, ende den doot des Heeren te vercondighen. Maer sonder den geloove en can niemant weerdichlick des Heeren Disch-genoot zijn."* Het lijdt ook bij deze oude schrijver geen twijfel: alleen door het ware geloof is een zondaar het eigendom van Jezus Christus en verzekerd van de vergeving der zonden en het eeuwige leven. En alleen zo'n christen heeft toegang tot de Dis van het verbond! Aldus het heldere en eenduidige geluid dat de reformatorische schrijvers van de 16^e eeuw ons laten weten. Voorafgaand aan elke avondmaalsbediening klinkt het door middel van ons formulier nog steeds. En bij de behandeling van de 81^e catechismusvraag met het antwoord horen we dezelfde boodschap, als het goed is.

hoe vergeving?

Maar zo'n stellige benadering levert natuurlijk wel vragen op. Want ze kunnen een mens danig in verwarring brengen. "Is dit echt nodig om te weten? Moet dit gekend worden? Is de drempel niet te hoog? Kan ik hieraan wel voldoen?" Vragen die na de publicatie van het vorige artikel ook aan mij zijn gesteld. Ik citeer uit een brief die ik ontving: "Zo scherp als het hier gesteld wordt in het formulier, ik had graag gewild dat u hier op dat laatste toch meer ingegaan was. Want hoeveel trouwe kerkgangers haken hier op deze regels niet af, en durven het zo niet stellen bij hun zelfonderzoek of ze aan mogen gaan. Dat ze het na durven zeggen: 'dat de volkomen gerechtigheid...', enz.' Ik vrees, dominee, dat er hier nog al wat afhaken en zich dit niet zo durven toe-eigenen. Dat is natuurlijk nogal wat. Wie kan hieraan voldoen? Het is natuurlijk wel een ideaalbeeld wat hier in het formulier genoemd wordt, maar er zullen er nog al wat zijn die voor

zichzelf hier niet aan durven beantwoorden. (...) Ik vrees, dominee, dat boven genoemde maakt dat er nog al wat eenvoudigen onder ons zijn die daar moeilijk uitkomen..." Tot zover deze broeder die misschien vanuit z'n eigen hart maar in ieder geval mede namens anderen dit probleem bij mij legt.

Ik wil proberen hier op in te gaan. Ik zeg nu al dat dit ene artikel te kort zal zijn om een voldoende antwoord te geven. Om te beginnen zou ik erop willen wijzen dat zo'n vraag "Zijn mijn zonden wel vergeven?" vanuit een heel verschillende houding en achtergrond gesteld kan worden. Het geloof in Gods belofte tot vergeving van de zonden kan bij velen van Gods kinderen moeilijk liggen. Ieder van hen zal, zo denk ik, bij tijden deze geestelijke bestrijding wel kennen. Het zal je, ook na veel geloofsoefeningen, maar moeilijk gemaakt worden. Als (om met Bunyan te spreken) de diabolisten je op de hielen zitten en je telkens tot zonde proberen te verleiden.

Of als ze je van de vaste grond van Gods Woord en het vertrouwen daarop willen afstoten, zodat je in de Poel Moedeloosheid terecht komt. Het kan ook zijn dat de Heere Zelf Zijn kind gaat beproeven en hem of haar in diepe wegen van geestelijke nood en zorg gaat brengen. Denk eens aan Job... Wanneer dan ook nog de oefening van het geloof inzinkt en het gebedsleven stukt, dan is er weinig of geen zicht op de Zaligmaker Christus. Dan leef ik er aan voorbij dat Hij altijd leeft om voor de Zijnen te bidden. En dan heb ik er geen erg in dat het Zijn eigen woord ooit was, dat de poorten der hel Zijn gemeente nooit zullen overweldden.

Laten we nu maar even bij deze ene mogelijkheid blijven – dat het hier betreft iemand die de oefeningen van de godzaligheid kent, maar die de openbaring van Gods vriendelijk aangezicht voor een tijd missen moet. Zo'n ervaring is te vergelijken, zegt onze belijdenis, met de bitterheid van de dood. Als ik in zo'n situatie mezelf beproeven moet met het oog op de bediening van het Heilig Avondmaal en ik lees dit tweede 'stuk' – nee, dan is er voor mij geen mogelijkheid om de Maaltijd des Heeren te nuttigen. "De gewisse belofte van God geloven... Dat mij al mijn zonden vergeven zijn..." Nee, daar heb ik geen zicht op. Dat durf ik niet (meer) te zeggen. Hoe zal het nu moeten? Zal ik ten Avondmaal gaan?

Ik wijs u op een klein woord dat we weliswaar niet hier lezen in het formulier. Wel op een andere plaats, en tevens in de Catechismus, zondag 30. Het is het woordje *nochtans*. U treft het aan in zondag 23. Maar ook in zondag 30, antwoord 81. Het Avondmaal, voor

wie is het? *"Voor degenen die zichzelf vanwege hun zonden mishagen en nochtans vertrouwen dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn..."* Ik las juist deze week een stukje uit het pas verschenen boek van wijlen ds. G. Boer, getiteld *Het hart naar Boven*. Die titel is al een preek! *Sursum corda...*, de harten omhoog! Welnu, ds. Boer schrijft zo mooi op pagina 113 van zijn boek: "O, dat woordje *nochtans*! Dat wijst op de spanning: dat het aan de ene kant wáár is wat Gods Woord over ons zegt, over onze afkomst. En dat het wáár is wat Gods Woord zegt over Hem, de Zaligmaker. Dat wondere woordje *nochtans*. Daar is de Reformatie uit voortgekomen. Daar geeft de catechismus blijk van. Dat *nochtans* baant zich in het leven van Gods kinderen zo'n diepe weg. Het is geen sprong vanuit onszelf. Het is een tussentreden, het is de openbaring, het is de verkondiging van Jezus Christus als een volkomen Zaligmaker. Het is dus geen werk van ons. Het is een werk van God, waarin Hij de Zaligmaker in heel Zijn heerlijkheid, in al Zijn majesteit voor ogen stelt."

vergeving nochtans!

En nu is het 't werk van de Heilige Geest dat Hij door de prediking of op andere wijze weer de ogen openen gaat voor de heerlijkheid van Christus. De Zaligmaker, van Wie de kerk der eeuwen belijdt dat Hij is: *Gods (!) eniggeboren Zoon, onze (!) Heere...* En dat laatste, zou ik dat durven ontkennen? Dat Hij beslag op mijn hart en leven heeft gelegd? Dat Hij mij te sterk is geworden? Dat Hij in mijn oog de beminlijke Vorst is, in wiens lippen genade is uitgestort?! Die woorden van zaligheid en genade spreekt?! Het is de Heilige Geest die – voor het eerst of opnieuw – het geloof (hoe zwak of bestreden ook) toch weer opwekt. Wel, zegt de Catechismus in een ander verband, zo dikwijls u de belofte van het Evangelie met een waar geloof aanneemt, zijn waarachtig al uw zonden, ter wille van de verdiensten van Christus, vergeven. Wis en zeker vergeven! Want het geloof – al is het maar een kruimel geloof – geeft deel aan Christus. En wie in Christus is, die is een nieuw schepsel. Het oude (de overmacht van de zonde) is voorbij gegaan en het is alles nieuw geworden...

Wie daar uit eigen bevinding ook van wist – en er niet over uit-gepreekt kon raken – was Luther. In een preek over Johannes 20 lezen we een waar troostwoord. Troost voor aangevochten en in duisternis verkerende zielen. "Die lieve Man, de trouwe en hartelijke Opziener van onze zielen, Jezus Christus heeft wel geweten dat Zijn lieve christenen

gebrekkig zijn en daarbij veelvuldig en zonder ophouden worden aangevochten door de duivel, het vlees en de wereld. En dat zij soms zullen vallen en zondigen."

Tegelijkertijd wijst Luther die bestreden christenen het middel tot vertroosting aan. Dat middel bij uitstek is het Woord van God. "Wanneer u niet de vergeving zoekt in het Woord, zult u tevergeefs naar de hemel opzien om genade of naar vergeving. (...) U kunt God geen grotere eer bewijzen dan Hem in dit Zijn Woord te geloven. En u kunt Zijn Woord geen grotere oneer aandoen dan het niet te geloven. Dat is hetzelfde als wanneer u zegt: God, Gij liegt; het is niet waar wat Gij zegt; ik geloof het niet!"

Boekbespreking

John Blanchard, De boom en zijn vruchten, deel 1 240 blz. en deel 2 309 blz., paperback, ieder deel kost € 15,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-0757-8 en 978-90-336-0758-5.

De auteur is evangelist en een van de oprichters van 'Christian Ministries.' Zijn publicaties verschijnen in grote oplagen. In de beide delen wordt de brief van Jakobus uitvoerig uitgelegd. In 1986 werd het boek in Engeland uitgegeven. De Nederlandse vertaling is van de hand van E.M. de Boer- van Vliet. Het eerste deel behandelt de hoofdstukken 1 en 2 en het tweede deel de hoofdstukken 3, 4 en 5 uit de brief van Jakobus. De hoofdgedachte is dat de boom aan de vrucht wordt gekend. Vormen de brief aan Efeze en de brief van Jakobus een tegenstelling met elkaar? Neen. In de brief aan Efeze komt duidelijk uit dat de rechtvaardiging nooit het gevolg is van goede werken. In de brief van Jakobus wordt helder verwoord dat de rechtvaardiging altijd goede werken ten gevolge heeft. Hierbij valt te denken aan de woorden van de Zaligmaker in Mattheüs 7:17 'Alzo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten en een kwade boom brengt voort kwade vruchten.' Veel dingen zouden we kunnen noemen. We beseffen vaak niet wat de *tong* allemaal kan aanrichten. De *tong* dient in toom gehouden te worden zoals staat in Jakobus 1:26. Dan lezen we op blz. 145: "Toen ik eens langs de prachtige Sognefjord in Noorwegen reisde, hoorde ik dat de sneeuw die op de berghellingen rond de fjord ligt soms zo'n broos evenwicht heeft, dat in de lente, wanneer de sneeuw gaat smelten, het geluid van een menselijke stem een *lawine* kan veroorzaken met een allesvernietigende kracht. Zo zijn er ook situaties in ons leven – thuis, op het

Waarheen dan de toevlucht genomen? Tot niets anders dan naar de gewisse beloften Gods. Nog steeds Luther: "Hierop mag een angstig hart zich moedig verlaten en tegen zijn eigen boze geweten in, in tijd van nood zeggen: welaan!, mijn zonden – hoe veel en groot zij ook zijn – toch zijn zij mij allemaal vergeven. Daar verlaat ik mij op en ik wil van geen zonden meer horen. Allemaal zijn ze vergeven en allemaal zijn ze vergeten! Is mijn berouw niet genoegzaam? Zo is toch Zijn Woord genoegzaam. Ben ik niet waardig genoeg? Zo zijn toch Zijn beloften waardig genoeg. Hij is getrouw en waarachtig!" Zou er een vastere grond zijn?

J.M.J. Kieviet

werk, in de kerk, in onze omgeving – die zo'n wankel evenwicht hebben, dat het geluid van een menselijke stem een lawine van pijn en verdriet in gang kan zetten. Hoe vaak gebeurt het niet, zelfs in onze relatief besloten christelijke kringen, dat Gods werk werd verwoest of geschaad door de gevolgen van een vleeselijke ongecontroleerde tong! Wij allemaal behoren samen met David te bidden: 'HEERE! Zet een wacht voor mijn mond, behoed de deur mijner lippen.' (Ps. 141:3) en te onthouden dat een van de kenmerken van een onecht godsdienstig belijden een ongecontroleerde tong is." Aan het eind van deel 1 lezen we op blz. 240 "Toch is het niet genoeg dat we inzien dat Paulus en Jakobus het met elkaar eens zijn. Het belangrijkste is dat *onze* lippen en levens met elkaar in overeenstemming zijn, dat wat *wij* belijden tot uitdrukking komt in *ons* leven. Een uiteenzetting van de waarheid is geen vervanging van een blij daarvan. Dat is de grote uitdaging die om een reactie vraagt. Zoals William Garnall het zegt: 'Zegt niet dat er koninklijk bloed door uw aderen stroomt en u uit God geboren zijt, als u uw afstamming niet kunt bewijzen door de moed te hebben heilig te zijn.' Moge God ons de genade geven het bewijs te geven van wat wij belijden!" In Jakobus 5:1-6 wordt de dwaasheid van het *materialisme veroordeeld*. De *hebzucht* wordt aan de kaak gesteld. We lezen op de blz. 213 en 214 van deel 2 "Gierigheid, uit zijn op vermeerdering van goederen, is niets anders dan de vergoddelijking van het eigen ik. Als we ons hart zetten op het vergaderen van aardse schatten voor onszelf, dienen we een afgod. Toch is de Bijbel op dit vlak bijzonder evenwichtig. Nergens worden zakelijk inzicht, bedrijvigheid en hard werken veroordeeld. Nergens in de Bijbel worden winst of

weelde in absolute zin afgekeurd. Maar schatten verzamelen voor je eigen genot is iets wat wel heel duidelijk wordt veroordeeld." Op de blz. 215 en 216 gaat het over *corruptie*. We lezen daar: "Een christelijke werkgever moet ernst maken met de bijbelse regels over eerlijk en gewetensvol omgaan met een werknemer. Jezus leerde: 'De arbeider is zijn loon waardig' (Lukas 10:7) en Paulus maakte duidelijk dat ook dienstknechten 'recht en gelijk' gedaan moet worden (Kol. 4:1). Er is in ons land schreeuwende behoefte aan een herleving van eerlijkheid in alle eenvoud, aan bevrijding van het web van dubbelhartigheid waarin men verstrikt is geraakt. Onze omgang moet duidelijk, rechtlijnig, open en eerlijk zijn. Het is kenmerkend voor onze tijd dat we die houding kwijt zijn geraakt. Voor christenen is eerlijkheid niet de beste manier van leven, het is de enige manier. Als je niet eerlijk bent, maak je je in mindere of meerdere mate schuldig aan de zonde van corruptie." Aan het einde van deel 2 gaat het over de opvatting die vaak in onze tijd wordt aangetroffen dat de *leer er niet toe doet*. Je moet tolerant, verdraagzaam zijn, ieder mag zijn eigen mening hebben. Dat veroorzaakt op geestelijk gebied veel verwarring. We lezen op blz. 299 "De leer doet er zeker toe, want wat iemand gelooft, bepaalt hoe hij zich gedraagt." Op blz. 300 lezen we de volgende woorden: "Als aan de realiteit van de leer over de hel wordt voorbijgegaan en die vervangen wordt door de alverzoeningsleer, ontgaat ons de werkelijke betekenis van Christus' dood en verliezen we al onze bewogenheid met zielen van andere mensen. Als we de leer van de Heilige Geest veronachtzamen, beginnen we op eigen kracht dingen te doen en verliest het werk juist haar kracht. Als we de leer over de betekenis en het functioneren van de kerk aan de kant zetten, worden we sektarisch en zien we die als een soort religieus clubje. Als we de leer over het gebed links laten liggen, gaan we de strijd in zonder wapens, waardoor we het afleggen tegen de vijand die het op onze ziel gemunt heeft. En als we niet vasthouden aan het bestuderen van de leer van de heiliging, zijn we tevreden met een tweederangs christelijk leven dat onder de maat is. Zo kan ik nog wel even doorgaan. We kunnen geen druiven uit doornstruiken plukken, geen vijgen uit distels, en we mogen niet verwachten dat ons leven goed is als onze leer verkeerd is." Gods Woord dient bestudeerd te worden en er dient in het dagelijks leven aan gehoorzaamd te worden. We besluiten de bespreking van de twee boeken over de brief van Jakobus, die veel waardevol materiaal bevatten, met een citaat dat we aantreffen op blz. 308 en 309 "Zoals

Barnes het zegt: 'Wanneer we komen te sterven, wat spoedig zal gebeuren, zal het ons meer vreugde geven ons te kunnen herinneren dat we het middel zijn geweest om een ziel van de dood te redden, dan dat we alle vreugden hebben gekend van een fijn leven, of van alle rijkdom en eer die de wereld ons kan geven.' Daarom moeten we ons serieus toewijden aan het bestuderen van Gods reddende en heiligende Woord en aan de heilige taak om de waarheid ervan door te geven aan allen die nood zijn!"

Calvijn, Een woord voor elke dag, dagboek bij de Bijbel, gebonden, 380 blz., € 19,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2179-1

Een portret van Calvijn siert het keurig verzorgde dagboek. Achterin is een overzicht van de gebruikte teksten opgenomen. Het dagboek is samengesteld uit de eerste editie van Calvijns Institutie (1536), uit de commentaren en uit een aantal preken. Steeds zijn stukjes afgeronde tekst opgenomen die uitleg en toepassing bevatten. De vertaling in het Nederlands is herzien en waar nodig verbeterd. Drs. J. Versloot heeft het dagboek samengesteld. Om u een indruk te geven nemen wij de meditatie van 22 mei over die uitgaat van Romeinen 8:26 'Maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen.' "De ongelovigen storten weliswaar hun gebeden uit, maar deze strekken alleen maar tot bespotting van God. Daarin wordt immers niets gevonden dat oprecht en ernstig gemeend is, of – zoals het behoort – samengevoegd is. Het is dan ook noodzakelijk dat de wijze van bidden ons door de Heilige Geest wordt voorgezegd. Daarom noemt Paulus het 'onuitsprekelijke zuchtingen' waarin wij uitbreken, gedreven door de Heilige Geest, omdat zij de bevassing van ons verstand zeer ver te boven gaan. Van de Geest van God wordt nu gezegd dat Hij bidt. Niet omdat Hij metterdaad Zichzelf vernedert om op deemoedige toon te bidden en te zuchten, maar omdat Hij in onze harten die verlangens wekt, waardoor het ons betaamt om bewogen te worden. Vervolgens beroert Hij onze harten zó, dat zij met hun vurig verlangen tot in de hemel doordringen. Paulus heeft zich op deze wijze uitgedrukt, om dit alles des te duidelijker aan de Geest der genade toe te schrijven. Het is wel waar dat ons bevolen wordt om te kloppen, maar niemand zal uit eigen beweging zelfs maar één lettergreep kunnen bedenken, als God ons niet door de verborgen ingeving van Zijn Geest drijft en als gevolg daarvan onze harten voor Zich opent." We willen dit dagboek in het vijfthonderdste geboortjaar van

Calvijn van harte bij u aanbevelen.

Johannes Calvijn, Het gulden boekske, deel 5 uit de serie Graankorrels, gebonden, 97 blz., € 7,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-2959-4.

Dit boekje van Calvijn bevat een indringend appel om een christelijk leven te leiden. Calvijn wijst op de noodzaak van zelfverloochening en van geduld in tegenspoed. Het lijden behoort bij het volgen van Christus. De wandel van een christen behoort in de hemel te zijn en niet op de aarde. Het verlangen naar het hemelleven zet de aardse goederen op de tweede plaats, zonder ze als waardeloos te verachten. Dit boekje is een praktische uitwerking van de leer zoals die beschreven wordt in de Institutie voor het dagelijks leven van christenen. Het is verdeeld in vijf hoofdstukken: 1. de noodzaak van een werkelijk christelijke levenswandel. 2. De zelfverloochening. 3. Geduld in tegenspoed en lijden. 4. Het verlangen naar het toekomstige leven. 5. Het gebruik van de aardse goederen. Calvijn heeft geen hoge dunk van de vorderingen die Gods kinderen maken wat de christelijke levenswandel betreft. We lezen op blz. 24 "Maar omdat niemand in dit aardse lichaam kracht genoeg bezit om altijd met frisse moed voort te gaan – veelmeer zijn de meesten zó zwak, dat zij slechts wankelend, waggelend en kruipend enigszins vooruitkomen – moeten wij, ieder naar de geringe mate van de krachten die hij ontvangen heeft, voorwaarts streven en de ingeslagen weg vervolgen." Over het werk van de Heilige Geest lezen we op blz. 28 "De christelijke wijsbegeerte daarentegen gebiedt het verstand plaats te maken voor de Heilige Geest, zich aan Hem te onderwerpen en Hem te gehoorzamen, zodat de mens niet meer voor zichzelf leeft, maar tot eer van Christus, Die hem heeft liefgehad en Zich voor hem heeft overgegeven (Gal. 2:20)." Wanneer Calvijn schrijft over de ware en de valse lijdzaamheid stelt hij terecht dat er geen sprake mag zijn van de houding van stoïsche wijsgeren, blz. 65: "Hieruit leren wij hoe weinig de christelijke lijdzaamheid te vergelijken is met de gevoelloosheid, die alle besef van smart loochent. Zo hebben vroeger de stoïsche wijsgeren de wijze mens beschreven, alsof hij met aflegging van alle menselijke gevoel even weinig aandoening had van geluk als van ongeluk, van droefheid als van vreugde, en zoals een steen voor alles ongevoelig was. Wat hebben zij met al die hoge wijsheid gewonnen? Zij hebben immers een lijdzaamheid afgeschilderd zoals die nooit onder mensen gevonden is noch ooit be-

staan kan? Of liever, terwijl zij een al te ver doorgedreven lijdzaamheid vergen, hebben zij het echt geduldig zijn uit het menselijk leven verwijderd." Over het dragen van het kruis schrijft Calvijn op blz. 71 "Wanneer wij dus ons kruis met lijdzaamheid dragen, schikken wij ons niet onder een onveranderlijk noodlot, maar wij zullen rust vinden in ons heil. Die gedachte vervult ons gemoed in dezelfde mate met blijdschap, als het onder het lijden is aangedaan door het natuurlijk gevoel van smart. Daaruit vloeit dan ook de dankbaarheid voort, die zonder vreugde niet denkbaar is. En wanneer nu de lof van God en de dankbaarheid alleen uit blijde en verheugde harten kunnen voortspruiten, en er niets is dat ons gevoel van dankbaarheid kan verdoven, is het immers duidelijk hoe wij de blijdschap gewerkt door de Heilige Geest nodig hebben om de bitterheid van het lijden te verachten." Tenslotte nog iets over het heilig verlangen naar het toekomstige leven, blz. 79, 80 en 81: "Als de hemel ons vaderland is, wat is de aarde dan anders dan het land van onze vreemdelingschap? Als het afscheid van deze wereld een ingang is tot het leven, wat is de wereld dan anders dan een graf, en wat daarin te blijven anders dan de dood? Indien ontslagen te worden van het lichaam het verkrijgen van vrijheid is, wat is het lichaam dan anders dan een kerker? Als het hoogste geluk bestaat in het genieten van Gods tegenwoordigheid, is het dan geen ellende die te moeten missen? Wij wonen uit van de Heere, totdat wij deze wereld verlaten. Als dus dit aardse leven vergeleken wordt met het hemelse, is het niet twijfelachtig dat wij het graag ver op de achtergrond stellen. Wij moeten er echter nimmer een tegenzin in hebben dan voor zover het ons aan de zonde blootstelt. En ook dan mag onze tegenzin nog geen betrekking hebben op het leven zelf. Al hebben wij genoeg van dit leven en al verlangen wij naar het eind ervan, wij moeten toch bereid zijn om te blijven, als God dit wil. Onze tegenzin moet geen morren noch ongeduld worden, want het leven is een post waarop de Heere ons geplaatst heeft. Wij moeten daarop blijven staan, tot Hij ons daarvan afroept. Paulus klaagt wel dat hij langer dan hij wenste in het lichaam dezes doods geboeid blijft, en dat hij vurig verlangt naar verlossing. Toch is hij gehoorzaam aan God en verklaart hij bereid te zijn zowel om heen te gaan als om te blijven, omdat hij het als zijn plicht beschouwt Gods naam te verheerlijken, zowel in leven als in sterven. Intussen is het Gods werk, alles zo te besturen, dat het tot bevordering van de eer van Zijn naam het meest dient (Filipp. 1:20v.v)."

Abraham Hellenbroek, *De zonde van onwil, nummer 6 uit de serie Graankorrels, gebonden, 80 blz., € 7,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-2960-0.*

Abraham Hellenbroek werd 3 december 1658 geboren te Amsterdam. Hij werd 28 februari 1683 predikant te Zwammerdam. Van 1691-1694 stond hij in Zwijndrecht. In Zaltbommel stond hij maar een half jaar. In 1695 werd hij predikant in Rotterdam. Deze gemeente heeft hij 33 jaar mogen dienen. In 1728 ging hij met emeritaat. Op 16 april 1731 overleed hij en werd op 21 december in de Laurenskerk begraven. Zijn prekenboeken zijn bekend en worden nog gelezen. Het meest bekend is wel het catechisatieboekje van zijn hand: 'Voorbeeld der goddelijke waarheden voor eenvoudigen.' Het nu verschenen boekje bevat twee preken uit 'Bijbelsche keurstoffen.' De preek over Johannes 5:40 komt uit deel 1, de preek over Spreuken 28:14 uit deel 2. In de toepassing van de preek over Spr. 28:14 'Welgelukzalig is de mens, die geduriglijk vreest' spreekt Hellenbroek onderscheiden soorten hoorders aan. Er zijn mensen die hun hele leven nog nooit gevreesd hebben. Er zijn er zelfs die met elke vrees de spot drijven. Er zijn mensen die de zonden liefhebben in plaats van die te vrezen. Er zijn mensen die nooit denken aan de oordelen van God en daar dus niet bang voor zijn. Er zijn er die niet bang zijn voor hun eigen verdorven en bedrieglijk hart. Er zijn er die niet bang zijn voor de wereld en haar verleidingen. Er zijn er die nooit rekening houden met de satan en de spot drijven met mogelijke duivelse invloeden. Dan lezen we op blz. 37 "Och, dat de schrik des Heeren u toch eens zou bewegen om heilig te schrikken en te vrezen eer het te laat zal zijn! U mag het in de wind slaan zoveel u wilt en het werk van God in zachtmoedige vromen bespotten, maar de Heere is geen God Die liegen kan. Daarom zal dit waar zijn: niemand zal en kan welgelukzalig zijn dan hij die gedurig vreest. Och, dat het u toch eens deed omzien en bekommerd maakte om uw zaligheid uit te werken. O, beef eens over uw zonden. Beef eens voor de toekomstige toorn. En kom zo toch eens bevende naar de vrijstad Jezus!" Daarna spreekt Hellenbroek Gods kinderen aan. We lezen op blz. 39 "Als de vrees voor de zonde u meer had beziggehouden, zou u ze niet zo gemakkelijk doen; dan zou u ze niet zo ongevoelig en gemakkelijk verdragen, zonder al te veel pijn in het hart daarna. U zou veel meer een gefundeerde haat en bitterheid tegen de zonde in u voelen. U zou heel wat meer heilige voorzichtigheid,

bezorgdheid en waakzaamheid betrachten in al uw doen en laten, om niets zondigs te doen. U zou elke gelegenheid en elke aanleiding tot de zonden heel wat ernstiger vermijden als u nu dikwijls doet. O mijn vrienden, laat toch ook de vrees daarvoor wat groter zijn! Er moet niets in de wereld zijn waar u meer voor schrikt dan voor de zonde; 'en haat ook de rok die van het vlees bevlekt is' (Judas : 23). Met het oog hierop moet u zich het verschrikkelijke van de zonde dan ook levendig voor ogen blijven stellen door de zonden zo groot te achten als ze werkelijk zijn." Er zou ook meer vrees moeten zijn voor de wereld en de satan. Hellenbroek besluit de preek als volgt: "En het allermeest zult u ondervinden dat u welgelukzalig bent, als u met een heilige vrees langs de klippen van de zonden van deze tijd bent gegaan en het einde van uw leven veilig bereikt hebt. Dan zult u zonder vrees langs de weg van de dood binnengaan. Daar zal geen vrees meer zijn dan alleen de vrees van een eeuwig en eerbiedig wegzinken in God. Daar zal een diep ontzag zijn en de aanbidding van de eindeloze Majesteit van Hem, Die op de troon zit, en van het Lam op de troon. Daar mag u zich zonder vrees en toch vrezend eindeloos verzadigen in een eeuwige ruimte van zalige blijdschap en vreugde in God. Amen." De andere preek gaat over Johannes 5:40 'En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben.' Ook die preek bevat veel behartenswaardige dingen. We lezen op blz. 70, 71 en 72 over het *niet willen komen* het volgende: "Maar nu kom ik nog een stap dichterbij. En dan zeg ik: Dat u niet gekomen bent, heeft met uw wil te maken. U *wilt* niet tot Hem komen. Want kom, zeg mij eens, wat heeft u tegengehouden? Is het omdat u niet weet tot Wie u komen moet? Het is u in het Woord immers maar al te duidelijk voorgehouden, dat dit Jezus is! Is het omdat u de weg niet weet om tot Jezus te komen? Maar die is u immers al duizendmaal en meer aangewezen? Is het omdat u er niet lang en dikwijls genoeg voor bent uitgenodigd? Dat kunt u immers ook niet zeggen! Wel, wat heeft u dan tegengehouden dan uw eigen onwil? Of verbeeldt u zich dat het besluit van God er de oorzaak van is? Daar zoeken onnadenkende mensen het wel in; zij zouden God wel willen beschuldigen van onrecht en Hem als de oorzaak van hun niet komen beschouwen. Maar ach, het besluit van God dwingt en verhindert niemand! Niet Gods besluit bepaalt de regel van uw doen en laten, maar Zijn geopenbaarde wil. Ach, u liet ook het komen tot Jezus nooit na omdat u dacht: God heeft het niet besloten. Nee, maar omdat u er nooit zin in had of er niet toe werd aangetrokken!.....Hebt u

werkelijk alles gedaan wat u kon om te komen? Hebt u alles gedaan om gebruik te maken van de genademiddelen, om terdege kennis te nemen van de Weg ten leven, en om uw machteloosheid voor de Heere Jezus neer te leggen? Daar hebt u immers nog wel het vermogen toe! Hebt u ooit gevoeld dat u niet kwam omdat u niet kon? O nee! Het was geen niet kunnen, maar niet willen, dat u in de weg stond. Als we uit al deze vragen de conclusie gaan trekken, moet ik met Jezus zeggen dat u tot nu toe niet naar Jezus bent gekomen, omdat u niet tot Hem *wilde* komen. Wat u ook voorwendt, u hebt er nog nooit echt zin in gehad en u werd er nog nooit toe aange trokken. Dus uw voorwendsels zijn allemaal maar opgeraapte vijgenbladeren." Gods kinderen worden aangesproken in het slot van de preek. We lezen op blz. 79 "Kinderen van God, dat hebt u immers ondervonden! De Heere heeft Zich over u ontfermd. Hij heeft u een wil gegeven om tot Jezus te komen, en daarvoor hebt u het leven gevonden! O, erken de genade van God ten aanzien van u als een geschenk dat u niet waard was. Hij heeft het voor u doen komen, voor u die zover van Hem vandaan was; voor u die zo onwillig was als iemand maar zijn kan. O, zink bij die weldaad van God in aanbidding en verwondering weg."

Ds. W. Pieters, *De brief aan Efeze, gebonden, 130 blz., € 13,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-2964-8.*

Uitgeverij De Banier is een nieuwe serie begonnen getiteld 'Aan u geschreven.' In deze serie worden de brieven van Paulus en andere bijbelschrijvers op een eenvoudige manier behandeld. Deze serie is geschikt voor gebruik in het gezin, voor persoonlijke bestudering van de Bijbel en voor verenigingen. Een aantal predikanten uit de Gereformeerde Gezindte verleent zijn medewerking aan deze serie. Aan elk hoofdstukje zijn gespreksvragen toegevoegd. Efeze was een wereldstad. De brief is geadresseerd aan de heiligen die te Efeze zijn en gelovigen in Christus Jezus. Daaraan verbindt de auteur de vraag of wij alleen maar uiterlijk heilig zijn of ook innerlijk. In Efeze 2: 1-3 wordt duidelijk over de *doodstaat* van de mens gesproken. Op blz. 32 lezen we daarover het volgende: "Terwijl we dood zijn dóór de zonde, zijn we tegelijk springlevend vóór de zonde. We zondigen in onze geestelijke doodstaat maar wat graag! De één heeft deze zonde, en de ander een andere. Jonge mensen hebben andere zonden dan oudere mensen, maar alle dode zondaren zijn actief zondig. En je voelt wel, ook als jongere: zondigen is je levenselement, nietwaar? Dat vinden we toch fijn? We voelen ons

als een vis in het water. Het dood zijn in of door de zonde heeft betrekking op onze verhouding tot God. Het houdt onder andere in: we hebben geen juiste kennis van hem, we hebben geen band met Hem, we moeten Hem niet. In Efeze 2:14-22 gaat het er over dat de *middelemuur* die scheiding bracht tussen Joden en heidenen is weggenomen. We lezen op blz. 47: "Paulus mag daar in zijn brieven duidelijk en uitgebreid onderwijs over geven. Dat juist hij door God ervoor gebruikt wordt om de eenheid tussen Joden en heidenen aan de orde te stellen, is wel heel opmerkelijk. Hij was voor zijn bekering immers een strenge farizeeër! En als er één groep onder de Joden van mening was dat het onderscheid tussen Jood en heiden in stand gehouden moest worden, was het wel de groep van de farizeeën. En nu is deze ex-farizeeër de sterkste voorstander en voorvechter van het gelijkheidsbeginsel: Joden en heidenen mogen beiden in één verbond komen met God." In Efeze 3:8 noemt Paulus zich de *allerminste* van al de heiligen. In het Grieks staat er letterlijk: mij de minstere van alle heiligen. Paulus ziet zichzelf minder als al de kinderen van God. Hij dacht in zijn eertijds meer te zijn dan de massa, maar door wederbarende genade is hij van een hoogmoedig mens een ootmoedig mens geworden. In Efeze 5:16 gaat het over het *uitkopen van de tijd*. We lezen daarover op blz. 95 "Vervolgens roept hij j ons op de tijd uit te kopen. We moeten doen als een wijze koopman, die zijn waren inkoopt wanneer het voor hem het voordeligste is, en weer verkoopt wanneer hij er de meeste winst uit kan halen. Nee, natuurlijk niet met overwinst, want dat is zonde tegen het achtste gebod. Zo moeten wij onze tijd goed gebruiken. Wie de tijd ongebruikt voorbij laat gaan, zal geen winst maken, maar verlies lijden. Dit wil niemand financieel. Willen wij het wel geestelijk? Daarom is het de moeite waard om te weten te komen wat de wil van onze Heere is. Studeer maar in het Boek der boeken. Hierin maakt Hij ons bekend wat Hij wil dat we doen zullen, hoe Hij wil dat wij leven zullen."

Ds. M.A. Kempeneers, *De brief aan Filémon, gebonden, 72 blz., € 12,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-2965-5*. In de serie 'Aan u geschreven' verschijnt dit boekje over de brief aan Filémon. In zeven hoofdstukjes behandelt de auteur deze brief. In kort bestek wordt veel geboden. Op blz. 33 gaat het erover dat Onésimus die eertijds *onnut* was, maar door genade zeer nuttig werd. Lijnen worden doorgetrokken: "Ik denk dat de apostel hier iets geestelijks bedoelt te zeggen, namelijk

dat Onésimus zijn leven lang nutteloos is geweest. Dat hij in zijn leven nooit wezenlijk van waarde is geweest. En Onésimus is niet de enige waarvan dat in de Bijbel gezegd wordt. Het geldt van ons allemaal. Er is een tekst in de Schrift, die niemand ontziet. Lees Romeinen 3:11 '*Er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, te samen zijn zij onnut geworden.*' Daarmee noemt de apostel de zonde bij haar ware naam. Zonde, dat wil zeggen: je doel missen. Een zondig mens is voor de Heere nutteloos. Nutteloos, omdat we ons leven aan God hebben onttrokken en alles voor onszelf willen gebruiken: ons verstand, ons hart, onze wil en onze ziel. We hebben het alles van God gekregen, maar Hij krijgt er niets van terug. En daarmee zijn we waardeloos voor God." Dan lezen we verder op blz. 35 "Toen Onésimus tot bekering kwam, is hij veranderd van een nutteloos mens in een nuttig mens. Na al die nutteloze jaren beantwoordt Onésimus eindelijk aan de betekenis van zijn naam. Ja, want Paulus maakt in het 11e vers een zinspel op de naam van Onésimus. Dat zien we niet in onze vertaling natuurlijk, maar de naam van Onésimus betekent in het Grieks: nuttig. Echter, hij deed zijn naam nooit eer aan. Maar nu verandert dat. Onésimus is vanaf zijn bekering zeer nuttig. Wat komt er uit dit gedeelte een stuk hoop en verwachting naar ons toe. De Heere laat zien dat Zijn Woord nooit gebonden is. Hij laat zien dat Zijn Geest niet op te sluiten is in een gevangenis. Dat mag moed geven, als het maar niet lukt met die jongen die verkeerde wegen gaat! Of als er in de gemeente zo'n dodelijke rust heerst. Als mensen ongevoelig lijken te zijn voor het Woord, voor je tranen en je gebeden. God kan maken dat op een heel ongedachte wijze het Woord in hun leven gaat werken. En Hij kan maken dat nutteloze mensen nuttig worden als ze van dood, levend worden. Dan pas wordt een mens nuttig. Als hij gaat leren God lief te hebben en Hem te vrezen. Dan immers beantwoordt de mens aan zijn doel." Op blz. 43 worden mooie dingen geschreven over de *voorzienigheid van God*. "Als we erop letten hoe Onésimus bij Paulus is terechtgekomen, dan is dat toch wel bijzonder. We weten niet hoe het precies is gegaan, maar duidelijk is dat de Heere Onésimus in Rome wilde hebben, om hem daar tot bekering te brengen. Paulus wijst op Gods voorzienigheid. De Heere wil de boze wegen van de mens gebruiken om er iets goeds uit voort te laten komen.....Dwars door de zonden van Onésimus heen heeft de Heere iets heel wonderlijks gedaan. Wij hebben daar een uitdrukking voor: God slaat met een kromme stok weleens een

rechte slag. Daarmee zeggen we dat de Heere soms wonderlijk werkt in het bekeren van zondaren." Ook in dit boekje staan gespreksvragen na elk hoofdstukje. Het is geschikt voor gebruik in het gezin, voor persoonlijk gebruik en voor gebruik op verenigingen. We willen het van harte bij u aanbevelen.

Persberichten

SSNR congres 19 september 2009

Vroomheid bij Calvijn en de gereformeerde traditie

Op D.V. zaterdag 19 september 2009 organiseert de Stichting Studie der Nader Reformatie een congres Vroomheid bij Calvijn en de gereformeerde traditie. Daarbij is de blik gericht op de wijze waarop Calvijns boodschap is verwerkt door de generaties theologen na hem die de klemtoon legden op de doorleving van de gereformeerde leer en de levensheiliging. Sprekers en onderwerpen: prof.dr. W. Balke, Calvijn en zijn invloed op de eerste Nederlandse gereformeerden; prof.dr. F. van der Pol, De Institutie van het leven. De gereformeerde piëtist Simon Oomius over vroomheid bij Calvijn; prof.dr. A. de Reuver, De geloofsgemeenschap met Christus volgens Calvijn, Comrie en Van der Groe. Belangstellenden worden van harte uitgenodigd op zaterdag 19 september a.s. het congres bij te wonen in de aula van Hogeschool De Driestar, Burg. Jammersingel 2, Gouda. Aanvang: 10.30; sluiting: 15.00. Voor het bijwonen van het dagprogramma vragen wij een bijdrage van € 17,50,- (inclusief koffie/thee en lunchmaaltijd), over te maken op. postbankrekening 5352562 of bankrekening 25.14.87.458, beide ten name van Stichting Studie der Nader Reformatie te Bilthoven.

Reformatorische studentenvereniging Depositum Custodi

Depositum Custodi is een landelijke, reformatorische studentenvereniging met ongeveer 100 leden. DC is er voor studenten van het WO die zich willen verdiepen in Gods Woord en in de daarop gegronde belijdenisgeschriften. Elke maand organiseert DC in Utrecht een lezing rondom een jaarthema. Daarnaast is er maandelijks een Institutiekring. Deze wordt in verschillende plaatsen gehouden, bijvoorbeeld in Rotterdam, Utrecht en Leiden. Op deze avonden denk je samen met ongeveer acht medestudenten na over een gedeelte uit de *Institutie* van Johannes Calvijn. Naast deze Institutiekring volg je een tweede studiekekring met een vrij thema. Hierbij kun je denken aan een Literatuurkring,

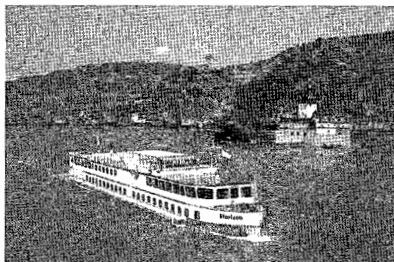
Lutherkring, Economiekring of een Bijbelstudiekring. Naast deze vaste activiteiten kent DC diverse andere formele en informele activiteiten. De activiteiten van DC brengen naast de nodige bezinning ook gezelligheid en vriendschap met zich mee. Kringweekenden en andere informele activiteiten versterken dit aspect.

Kennismaken

Om je de gelegenheid te bieden om vrijblijvend met DC kennis te maken, organiseren we een introductiedag. Deze wordt gehouden op de laatste donderdag van augustus, D.V. 27 augustus 2009. Overdag is er een informele kennismakingsactiviteit en 's avonds een lezing over het thema 'Geloof en wetenschap'. Meer informatie over de introductiedag kun je vinden op www.depositumcustodi.nl. Voor andere vragen en opgave kun je terecht bij Sanne Kaashoek (0643291381; sannekaashoek@hotmail.com) of Arjan Smit (0612149441; arjansmittie@hotmail.com)

11 dagen varen naar Luxemburg

D.V. 5 t/m 15 augustus
Uit in eigen sfeer !

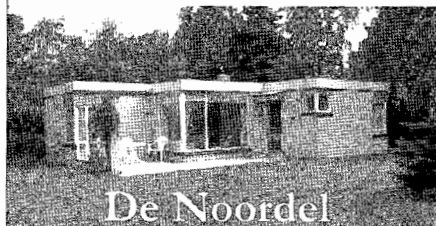
KREIJKES VAKANTIE IDEE
0548-514188 - www.kreijkes.nl

Vakantie op Texel

De Verrassing.nl

Veertien accommodaties, waaronder acht bungalows en vijf nieuwe chalets.

De Noordel

Park achter De Verrassing. Vijf luxe bungalows met veel privacy.

De Noorderhoeve.nl

Twee vakantiewoningen voor zorgvakanties. Ook uitermate geschikt voor minder validen.

Boeken? Bel 0222 31 89 06

Stichting steun Messias belijdende Joden

Postbus 22 3860 AA Nijkerk
www.messiasbelijdendejoden.nl

Voor informatie:
Ds. G. Bouw
Tel.: 0172 - 470040
E-mail: g.bouw@solcon.nl

Steun de evangelieverkondiging door Messiasbelijdende Joden in Israël

Stort uw gift
op rekening 37 78 53 496 (Rabobank)
of 833 07 97 (Postbank)

Wij verzorgen graag een lezing
of diaprojectie op uw gemeentevond
of verenigingsavond

**WIE NEEMT ER
NU EEN DUIT-
TALIG BOEK MEE
OP VAKANTIE?**

Dat doen mensen die meeleven met de geestelijke nood in o.a. Duitsland. Het is een mooi land om op vakantie te gaan, maar geestelijk gezien erg arm. De oude beproefde waarheid wordt er niet verkondigd. Wilt u één van onze vertaalde werken uit de schat der Reformatie daar weggeven? Zie dan onze website en bestel! (Kan ook voor andere Duitstalige gebieden.)

www.svvhed.org

T 0416 - 691788 • svvhed@kliksafe.nl • Gift: 548.98.79.20

Psalmberijming van
ds. Matthijs Jorissen!

Veilig én snel internetten? Stap nu over op Kliksafe!

ADSL vanaf € 26,95 per maand. Inclusief virusscan op mail, spamfilter en vijf mailboxen.

kliksafe ...bewuste keus

Kijk op www.kliksafe.nl of bel (0341) 274 999.